

tionis, vectionis; assumtu aromatum; usu chalybis, & corroborantium optime fit: tum etiam loci fomitis exulceratione artificiosa, profunda, diuturna, inducta caesim, causticis, vesicatoriis; dein autem apertis retentis diu per suppurantia corrosivis mista: tandem ligaturis nervum comprimimentibus affectum.

1085. Ex his vanitas apparet omnium specificorum, & methodorum, quae inanis jactantia contra hoc malum laudat.

1086. Et patet quidem, causam proximam omnis Epilepsiae exquisitae semper esse nimiam cerebri in nervos motorios, nullam in sentinetes actionem.

1087. Atque causas, quae reciprocos paroxysmos creant, numero & varietate plurimas esse.

1088. Tandem vero spasmi singularis, opisthotoni, emprosthotoni, tetani universalis, origo, natura, effectus, sanatio, sponte patent; quum sint modo species Epileptici insultus singularis.

MELANCHOLIA.

1089. **M**elancholia vocatur Medicis ille morbus, in quo aeger delirat diu, & pertinaciter, sine febre, eadem fere & uni cogitationi semper affixus.

1090.

1090. Hic morbus oritur ex illa sanguinis & humorum malignitate, quam bilem atram dixerunt Veteres; & rursus idem morbus a mente initium ducens brevi in corpore bene sano ipsam bilem atram facit.

1091. Ideo opus hic erit paucis ideam pingere mirifici hujus mali, & de quo tam obscura doctrina habetur, ut injusti criminis rea agatur Antiquitas.

1092. Si in toto sanguine mobiliora dissipata reliquerint immobiliora unita, tum ille erit crassus, ater, pinguis, terrestris. Ei vero nomen dabitur *humoris atrabilarii*, vel *succi melancholici*.

1093. Cujus (1092.) causa, omne id quod mobiliora expellit, reliqua figit: vehemens mentis exercitatio, noctes atque dies in unum fere objectum occupata; pervigilium; animi motus magni, sive hilaritatis, sive moestitiae; magni & operosi motus corporis multum repetiti, inprimis in aere valde sicco & calido admodum; eo & immodica venus; cibi austeri, duri, ficci, terrestres, cum quiete & torpore corporis diu assumpti; potus similes; huc fumo, aere, sale induratae animalium partes, maxime durorum & annosorum, fructus immaturi, farinacea non fermentata, medicamenta adstringentia, coagulantia, figen-

figentia, refrigerantia, venena lenta, similia; febres calidae diu haerentes, saepe repetentes, sine bona crisi, & sine diluentibus, abeuntes.

1094. Ubi jam in cruore id malum (1092.) per suas causas (1093.) natum adhuc omnem circumeuntem humorem aequabiliter inficit, producet aliquos morbos statim conspicuos, qui fere sequentes: color externus, internusque, primo pallidior, flavior, magis fuscus, livescens, niger, cum maculis similibus; pulsus lentior; frigus majus; respiratio lenta; circulatio per sanguinea vasa bona, per lateralia parcius, minus bona; hinc humorum secretiorum & excretiorum omnium minor, tardior, crassior, exitus; minor consumptio; parcius appetitus; macies; moestitia; solitudinis amor; affectus animi quicumque pertinaces, magni; in reliquis *ἀδιαφορία*; torpor ad motus; summa tamen simul studii cujusque & laborum constantia.

1095. Habet ergo pro materie terram & oleum spissum sanguinis, unita, compactaque simul: quae prout liquidiore, blandiore, diluente parte magis privata, quoque ipsa magis condensata, tenacius mista, & diutius nata, eo effectis pejor, eo curatu difficilior est.

Aphor.

S

1096.

1096. Inde diagnosis, & prognosis (quae clarior ex sequentibus) patent, quin & sanationis ratio hinc constat.

1097. Statim enim ac initiis primis (1093.) 1094.) causa, effectuve, se prodit, animo assidua obsectorum variatio concilianda, & quidem ipso ignaro; eligenda autem, quae affectui praedominanti oppositum in aegro creare solent; diluentibus, demulcentibus, paregoricis, narcoticis, quiete, conciliandus somnus est; aere utendum humido tepescente; cibi dandi leves, liquidi, sauis humoribus similes, recentes, blandi, vi leni saponacea laxantes, atque in horum usu diu persistendum; medicamenta danda diluentia, acre demulcentia, oleosum terreste resolventia, vasa laxantia, leni stimulo expellentia, ut succi bene maturorum fructuum horaeorum, mellita, olera, juscula ex his confecta; aquae minerales; potus optimus ptisana mellita leviter; abstinentia sedula a causis mali (1093.)

1098. Si autem illa ipsa materies (1092.) per easdem causas (1093.) magis densa, tenax, immobilis reddita est; necessario in vasa hypochondriaca depelletur; id enim natura hujus humoris, situs & conditio horum vasorum, & leges hydraulicae doceant. Inde sensim hic haerebit, accumulabitur, stagnabit: tum vocatur *Morbus Hy-*

Hypochondriacus, lienem, ventriculum, pancreas, omentum, mesenterium, obsidens.

1099. Hinc ibi producit sensum assidui ponderis, anxietatis, repletionis, maxime ab assumtis, cibo, potuque; respirationem ob gravata viscera abdominalia difficilem; bilis utriusque, pancreatici, stomachici, intestinorum, mesenterii succi in confectione, secretione, permistione, efficacia in cibis, impedimenta; inde digestionem primam omni modo laesam; esculentorum corruptionem in crudum acidum, si ex vegetabilibus, in putridum alcali, rancidumve oleosum, si ex animalibus; hinc ructus, flatus, spasmos, adstrictam alvum, foeces induratas; icterum pejorem gradu, quam prior (1094.); omnia mala (1094.) jam pejora.

1100. Ubi jam eousque adolevit (1098.), & per effecta sua (1099.) se manifestavit, summa ope nitendum in curationem, quia aliter tetra mox oritur mali indoles; difficultas autem maxime vitanda haec est: si malum perseverat, fit incurabile, & saepe lethale, ut in sequentibus liquebit: si evacuantibus pugnatur, sani, & facile mobiles humores expelluntur, tenaces malique haerent, unde pejor morbus: si per stimulantia & solventia valida tentatur, saepe

S 2

subito

subito soluta materies acris fit, & impetu magno ruens in tenera vasa hepatica, ea destruit, unde multa, & immedicabilia mala.

1101. Hinc 1°. lente mobilis reddenda materies est, indagando naturam praedominantis acrimoniae; tum dando medicamenta saponacea, in quibus praedominetur acrimonia opposita illi, quae in illo humore adest; in his pergendum, donec pulsus inaequalis, debilisque, nausea, tenesmusve, anxietas, febricula, signa dent motae materiei; tum 2°. statim leni laxante purgatione, clysmate simili, sero lactis, aqua minerali, similibusque expellenda est.

1102. Verum si eadem illa materies (1098.) jam fixata, compactaque, ibi diu haesit, ipsa acris fieri incipit, & rodens, per stagnationem, motum viscerum, calorem ambientium; nova assiduo aggeritur, quia jam obstructio facta est, & causae eadem perdurant; hinc mole aggesta, acrimonia nata, motu assiduo vasa extendit, rodit, corrumpit; inde lienis, stomachi, pancreatis, omenti, mesenterii, intestinorum, hepatis, similis destructio; adeoque omnia mala (1099) priora multum auget, maxime vero assiduo putrefacti vapore venis recepto omnes functiones,

nes, inprimis cerebri, perturbat. Tum-
que vocatur vero nomine *Bilis Atra*.

1103. Quae deprehensa per haec ejus
signa data (1093. 1094. 1099. 1102.),
non nisi prudentissima arte eliquari, mo-
veri, educi potest, ob difficultates (1000.)
hic adhuc majores, & facile excitandam,
dein vero vix moderandam, morbi acerrimam
materiem: hinc fit omnis victus op-
positus acrimoniae in humore praedomi-
nanti cognitae ex (1051.), fit ille idem
semper leniter solvens, stimulans, laxans
alvum, paucas foeces a digestionem relin-
quens; potus, vel ex ptisana mulsis, vel
ex succis horaeis, vel ex sero lactis fit;
motus corporis fit levis, continuusque;
calor admodum temperatus; somnus mul-
tus; balnea, fomenta, clysmata, potus
in crebro usu sint ex his, quae sine acri-
monia, diluendo, solvendo, abstergendo,
macerando, materiem eliquent, & dein
quam lentissime & prudentissime excernant,
via a natura praemonstrata, habita
semper ratione acrimoniae singularis, quae
simul adest.

1104. Id autem malum (1102.) ad ma-
gnam jam acrimoniam provectum, cum
visceribus jam valde corruptis, si duran-
tibus iisdem causis (1102.), dein motu
musculari; calore solis, ignisve; victu a-

eri. copiosoque; medicamentis acribus valide moventibus, cum acrimonia mali effervescentibus; venenis simili actione laedentibus; vel tandem morbis nonnullis validis movetur, tum acrior, mobilis, & jam agens reddita, vasa sua rumpit, corrumpit, putrefaciendo resolvit, cum atrabile ipsa in vomicas putrefactas mutat; jam est *bilis atra turgens*: haec jam hucusque provecta, si liquefacta in suis vasis, mota versus hepar, in exesos venae cavae ramulos serpens, cordi infertur, damnosa illa mala producit: si enim de acido coagulante participat polypos cordis, pulmonis, aortae, carotidum, horum mala, mortem creat. Si in cerebrum perrexerit, apoplexiam, paralyfin, catalepsin, epilepsiam, deliria, maniam, pessimi generis, & fere immedicabiles, producit. In genere arterioso omnia mutat, febres immanes, brevi omnia putrefacientes profert: si de alcali putrefaciente participat, gangraenas subito lethales, ubicunque impegerit, ibi nasci facit. Unde infiniti morbi in toto corpore, & qualibet ejus parte, non curabiles, nisi hoc fomite extincto: si autem ruptis viscerum vasculis elapsa materies cava peritonaei occupat, debilitas mox exoritur ingens & insuperabilis, putrefactio acris elapsi, ejusque accumulatio; tum erosio

erosio gangraenosa omnium abdominalium viscerum, unde mirabilia phaenomena; Tympanitis; mors cum foetore immani; si autem mota ruerit in jecur, indeque per exesa & dilatata vascula biliosa in vesicam fellis, ductum hepaticum, communem, in intestina, facit nauseas, vomitus, dysenterias atrabilarias, cum anxietate, impetu, dolore, rosione, intolerabilibus, unde inflammationes, exulcerationes, putrefactiones intestinorum, stomachi, oesophagi, faucium, oris. inde convulsiones terribiles, tandemque placida fere, mors, gangraenam, adeoque indolentiam sequens omnium.

1105. Materies vero sic reddita (1104), una cum tenacitate summa & fere picea simul habet acrimoniam acerrimam acidam, quae metalla rodat, terram fermentet; aut alcalinam salinam, corrosivam quam maxime; aut oleosam putrefactam, omnium teterrimam. Quae singulae species, unde orientur, quomodo cognoscantur, qui curentur, supra satis demonstratum habetur (58. ad 107. 1051. 1052.).

1106. Atque facile patet consideranti dicta (1000. 1003. 1004), & situm structuram, circulationem viscerum, in quibus haeret hic malignus humor, morbum turgentem curatione majorem: diluentia

S A

cum

cum opposito acri ad acre praedominans, & opio, primaria sunt.

1107. Ex quibus (1090. ad 1107.) jam facilis intellectus melancholiae descriptae (1089.), malique hypochondriaci; nam liquet a diuturna moestitia praegressa, vasa viscerum abdominalium stricta creare stagnationem, mutationem, accumulationem bilis atrae (1092. 1093. 1095. 1098. 1102. 1104.) sensim incrementem, licet corpus fuerit paulo ante quam saluberrimum: Iterumque natam ex corporeis causis eandem bilem atram producere illud delirium (1089.)

1108. Evidentes ergo causae Melancholiae (1089.), observatae sunt: 1. omnia, quae liquida cerebri nervosa figunt, exhauriunt, perturbant; ut summi terrores, iique subitanei, studia acerrima cujuscunque objecti, amor ingens, vigiliae, solitudo, metus, affectio hysterica. 2. quae sanguinis confectionem, refectionem, circulationem, secretionem, excretionem variam impediunt, perturbant, maxime in liene, stomacho, omento, pancreate, meseraeo, intestinis, hepate, utero, haemorrhoidalibus vasis; adeoque morbus hypochondriacus, acuti male sanati, praecipuis phrenitis, casusque, omnes secretiones, & excretiones nimiae, cibi potusque

que frigidi, terrestres, tenaces, acerbi, adstringentes, aestus ingens diu protractus & exaffans cruorem, aer stagnans, palustris, umbrosus. 3. nativa corporis indoles, nigra, hirsuta, sicca, gracilis, mascula, aetas media, ingenium acre, penetrans; altum.

1109. Si morbus hic (1089.) diu perseverat, producit dementiam, epilepsiam, apoplexiam, maniam, convulsionem, caecitatem, imaginationes mirificas, risus, ploratus, cantus, suspiria, ructus, flatus, anxietates, urinam copiosam, limpidam instar aquae, alio tempore valde crassam, sanguineae foecis in vasis viscerum abdominalium retentionem, accumulationem, subitanam saepe excretionem, alvum pertinaciter stipticam, sputationem tenuem, frequentem, vigiliarum, inediae, frigoris tolerantiam incredibilem.

1110. Attulit saepe curationem superveniens scabies foeda, aliquando Elephantiasin aemulans; aut varix numerosa, ingens, enata; tumentium valde haemorrhoidum fluxus; atrae bilis per superiora & inferiora rejectio.

1111. Ingens damnum capere solet ab omni medela labefactante vires; acriter evacuante; rursumque ab usu eorum, quae liquida vehementer exagitant, sive cardia-

ca fuerint; sive alio quocunque titulo exhibita.

1112. Unde optima sanandi hunc morbum methodus est, si causa prima bene observata, & temperiei varietate, his opposita medela, variis varia, adhibetur.

1113. 1. Itaque erit indicatio liquida cerebri & nervorum excitare, augere, in ordinem redigere; quod fit: α . avertendo mentem ab objecto consueto ad alia priori contraria. β . inducendo caute alium animi affectum, melancholico oppositum. γ . inserviando falsae imaginationi. δ . aut saepe magna vi ei repugnando.

1114. 2. Obstructiones, vel causam, vel effectum falsae imaginationis, reserando, emolliendo, incidendo, stimulando, per aquas minerales, serum lactis, mulsam, decocta splagchnica, hepatica, anthypochondriaca, aquas salibus lixiviosis vel compositis acutas, Mercurialia laxantia, vomitoria, motus, exercitia, Equitationes, Navigationes, Uterina, Aristolochica, Haemorrhoidalialia evacuantia, balnea, litus, emplastra.

1115. 3 Symptomata leniendo per venae sectionem, immersionem in aquam frigidam, carminantia, opiata.

1116. 4. Praemissis evacuationibus (1114. 1115.), exhibendo ea, quae exhilarare

larare docet observatio, & roborare omnes corporis partes.

1117. Ex quibus (1110. ad 1117.) liquet, sanationem hujus mali (1089.) absolutam esse in curatione bilis atrae (1097. 1100. 1101. 1103. 1106.), atque inde peti debere non hanc modo, sed infinitorum, falso pro incurabilibus habitorum, morborum.

M A N I A.

1118. Si Melancholia (1089.) eousque increfcit, ut tanta accedat agitatio liquidi cerebrosi, qua in furorem agantur saevum, Mania vocatur.

1119. Quae gradu modo differt a Melancholia tristi, hujus proles est, ex iisdem causis oritur, iisdem fere remediis curari solet.

1120. In quo morbo est ut plurimum immensum robur musculorum, pervigilium incredibile, tolerantia inediae & algoris mirabilis, imaginationes horrendae, Lycanthropiae, Cynanthropiae, &c.

1121. Notandum vero, anatomica sectione constitisse, horum cerebrum siccum, durum, friabile, in suo cortice flavum; vasa autem turgentia, varicosa, atro, tenaci cruore distenta fuisse.

1122.